

Sygn. akt III AUa 379/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Romana Mrotek (spr.)
Sędziowie:	SSA Anna Polak SSA Urszula Iwanowska
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 20 stycznia 2015 r. w Szczecinie

sprawy E. C. jako następcy prawnego po zmarłym Z. C.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 lutego 2014 r. sygn. akt VI U 291/13

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I i II i oddała odwołanie.

SSA Anna Polak SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska

Sygn. akt III AUa 379/14

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 24 grudnia 2012 r. (znak (...) (...)) Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowa w D. wznowiono

z urzędu postępowanie w sprawie zakończonej wydaniem decyzji z 3 listopada 2005 r. stwierdzającej przywrócenie prawa Z. C. do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 października 2005 r. (znak (...) (...)). Podstawą wznowienia postępowania była informacja z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. stwierdzająca obowiązek ubezpieczenia społecznego Z. C. z tytułu zatrudnienia od 1 października 2005 r. do 31 października 2005 r. na podstawie umowy.

Decyzją z tej samej daty (znak (...) (...)) uchylono z urzędu w/w decyzję z 3 listopada 2005 r. o przywróceniu prawa Z. C. do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników wskazując w uzasadnieniu, że na podstawie nowych

dowodów w sprawie, tj. informacji z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. stwierdzającej obowiązek Z. C. ubezpieczenia społecznego z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy od 1 października 2005 r. do 31 października 2005 r. oraz świadectwa pracy ubezpieczonego w (...) S.C. A. D., U. W. w S. ustalono, że Z. C. nie spełniał warunków do przywrócenia do ubezpieczenia społecznego rolników z dniem 1 października 2005 r. ze względu na zatrudnienie.

Postanowieniem z 24 grudnia 2012 r. (znak (...) (...)) Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówka Terenowa w D. wznowiono także z urzędu postępowanie w sprawie zakończonej decyzją ostateczną z 3 grudnia 2008 r., stwierdzającą ustanie ubezpieczenia społecznego rolników Z. C. od 1 lipca 2008 r. Organ rentowy wznowił postępowanie po uzyskaniu informacji

z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. stwierdzającej obowiązek ubezpieczenia społecznego Z. C. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy od 1 października 2005 r. do 31 października 2005 r. oraz od 7 lutego 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r., a także świadectwa pracy Z. C. w (...) S.C. A. D., U. W. w S..

Decyzją z tej samej daty (znak (...) (...)) uchylono z urzędu w/w decyzję z 3 grudnia 2008 r. o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników Z. C.. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż na podstawie nowych dowodów w sprawie ustalili, że ubezpieczony w spornych okresach nie spełniał warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Ponadto, decyzją z 24 grudnia 2012 r. (znak (...) (...)- (...)) organ rentowy stwierdził ustanie wobec Z. C. ubezpieczenia społecznego rolników od 1 października 2005 r. z uwagi na zatrudnienie poza rolnictwem w okresie od 1 października 2005 r. do 31 października 2005 r. na podstawie umowy zlecenia oraz od 7 lutego 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r. z uwagi na zatrudnienie na podstawie umowy

o pracę, przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej.

W dniu 1 lutego 2013 r. ubezpieczony Z. C. złożył w organie rentowym odwołanie wskazując, że wnosi je w sprawach (...) (...) do (...) oraz (...) (...)- (...). Ubezpieczony wskazał również, że podstawą decyzji

o wyłączeniu go z ubezpieczenia społecznego rolników była praca na podstawie umowy zlecenia od 1 do 31 października 2005 r. i niepoinformowanie o tym fakcie KRUS. Wyjaśnił, że po złożeniu wniosku z 27 września 2005 r. otrzymał decyzję z 4 października 2005 r., że nie spełnia warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Dlatego też w październiku 2005 r. podjął pracę na podstawie umowy zlecenia. Po miesiącu, w dniu 7 listopada 2005 r. otrzymał decyzję z 3 listopada 2005 r. o przywróceniu prawa do ubezpieczenia. Z tych względów niezasadnym było – zdaniem skarżącego – uchylenie przez organ rentowy prawa do podlegania przez niego ubezpieczeniu społecznemu rolników. Skarżący dodał, że 7 lutego 2008 r. podjął pracę w spółce (...) S.C. i od tej daty powinien być wyłączony z ubezpieczenia społecznego rolników.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

W uzasadnieniu organ rentowy podniósł m.in., że postępowanie wyjaśniające pozwoliło na ustalenie, że skarżący w okresie od 7 lutego 2008 r. do 31 sierpnia

2009 r. zatrudniony był na podstawie umowy o pracę w spółce (...) S.C.,

a nadto w okresie od 1 do 31 października 2005 r. został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego na podstawie umowy zlecenia. Zdaniem organu rentowego, zasadnym było uchylenie w/w decyzji z 3 listopada 2005 r. oraz z 3 grudnia 2008 r. i wyłączenie Z. C. z ubezpieczenia społecznego rolników od 1 października 2005 r.

z uwagi na niespełnienie przez niego przesłanek określonych w art. 7, 16 oraz art. 5a

i art. 37 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1403; dalej jako: ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników).

Ubezpieczony w kolejnym piśmie podniósł, że KRUS nie ustosunkował się do podanych przez niego przyczyn podjęcia zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia

w 2005 r.

Rolniczy organ rentowy w następnym piśmie procesowym podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Na rozprawie w dniu 21 listopada 2013 r. ubezpieczony wyjaśnił, że chce zaskarżyć orzeczenia tylko w takim zakresie, w jakim wyłączają go z ubezpieczenia rolniczego już od 2005 r. Zdaniem ubezpieczonego, powinien zostać wyłączony z ubezpieczeń od lutego 2008 r.

Wyrokiem z 27 lutego 2014 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję nr (...) w ten sposób, że stwierdził, iż decyzja o przywróceniu prawa do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z dnia 3 listopada 2005 r. nie podlega uchyleniu (pkt I), zmienił zaskarżoną decyzję nr (...) w ten sposób, że stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego dla Z. C. od dnia 7 lutego 2008 r. (pkt II) oraz umorzył postępowanie w pozostałym zakresie (pkt III).

Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczony Z. C. wraz z małżonką E. C. są współwłaścicielami – w ramach ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej - gospodarstwa rolnego obejmującego obszar użytków rolnych o łącznej powierzchni 27,73 ha (19,65 ha przeliczeniowego).

Jednocześnie, ubezpieczony w okresie od 9 listopada 1992 r. do 31 stycznia 1997 r. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie handlu, importu i eksportu towarów, podlegając z tego tytułu ubezpieczeniu społecznemu w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych. Natomiast od 1 kwietnia 2001 r., ubezpieczony rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej pod nazwą (...) PPHU (...), w zakresie m.in. działalności domów i ośrodków kultury, działalności obiektów kulturalnych, artystycznej i literackiej działalności twórczej, restauracji, barów, działalności rachunkowo – księgowej, zarządzania i kierowania w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej.

Decyzją Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału (...) w S. z 19 czerwca 1997 r. ubezpieczony Z. C. został z mocy ustawy objęty ubezpieczeniem społecznym rolników za okres od 27 kwietnia 1990 r. do 31 stycznia 1992 r. oraz od 1 lutego 1997 r. jako właściciel gospodarstwa rolnego o powierzchni przekraczającej 1 hektar przeliczeniowy.

Pismem z 22 kwietnia 2004 r. organ rentowy, powołując się na ustawę z 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw poinformował ubezpieczonego Z. C. o obowiązku rolników i domowników, którzy w dniu wejścia w życie tej ustawy (tj. 2 maja 2004 r.) prowadząc pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracując przy prowadzeniu takiej działalności podlegali ubezpieczeniu społecznemu rolników, o obowiązku udokumentowania formy opodatkowania, a w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej w 2003 r. także wysokości (każdego, bez względu na formę opodatkowania) podatku należnego za 2003 r. Zgodnie z ustawą, do dnia 14 lutego każdego r. osoby te, po rozliczeniu roku podatkowego zobowiązane są złożyć w KRUS zaświadczenie właściwego organu podatkowego o wysokości podatku należnego za rok poprzedni. Organ rentowy zaznaczył również, że ponieważ Z. C. rozpoczął pozarolniczą działalność gospodarczą przed 2004 r., powinien zgodnie z powołaną ustawą w nieprzekraczalnym terminie do 30 września 2004 r. przedłożyć w Placówce Terenowej w G.dokument organu podatkowego informujący o formie opodatkowania oraz wysokości (każdego, bez względu na formę opodatkowania) podatku należnego za 2003 r. Dodatkowo zwrócił się do Z. C. o dostarczenie aktualnego dokumentu odpowiedniego organu, świadczącego o wpisie pozarolniczej działalności gospodarczej do ewidencji. Jednocześnie organ rentowy pouczył ubezpieczonego, że niedostarczenie powyższych dokumentów w podanym terminie spowoduje ustanie ubezpieczenia społecznego rolników z końcem III kwartału 2004 r.

Decyzją z 7 lipca 2004 r. organ rentowy nałożył na ubezpieczonego Z. C. obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie rolnicze w podwójnej wysokości (począwszy od II kwartału 2004 r.), uzasadniając tą decyzję faktem podlegania przez ubezpieczonego z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników i jednoczesnego prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

W dniu 29 października 2004 r. wydana została natomiast decyzja stwierdzająca ustanie ubezpieczenia społecznego rolników Z. C. od 1 października 2004 r., z uwagi na niewypełnienie przez ubezpieczonego obowiązku z art. 5a ust. 1 i 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, tj. z uwagi na niedostarczenie w terminie do 30 września 2004 r. dokumentów dotyczących opodatkowania prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Organ rentowy w uzasadnieniu decyzji wskazał również, że zgodnie z art. 37 w/w ustawy, ubezpieczony jest obowiązany, nie czekając na wezwanie, w terminie 14 dni zgłaszać w KRUS wszelkie okoliczności mające wpływ na podleganie ubezpieczeniu i zmiany tych okoliczności, tj. do powiadomienia KRUS o każdej zmianie mającej wpływ na przebieg ubezpieczenia, np. podjęcie/zaprzestanie zatrudnienia, nabycie/utrata prawa do renty lub emerytury, zmiana powierzchni gospodarstwa rolnego, rozpoczęcie lub zlikwidowanie prowadzenia działalności gospodarczej.

W dniu 27 września 2005 r. Z. C. złożył w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówce Terenowej w G. wniosek

o przywrócenie prawa do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej. We wniosku ubezpieczony potwierdził, że prowadzi działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym

o powierzchni 20,14 ha przeliczeniowych oraz jednocześnie oświadczył, że nie jest pracownikiem, nie pozostaje w stosunku służbowym, nie jest współnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki jawnej, partnerskiej, nie prowadzi działalności pozarolniczej w zakresie wolnego zawodu.

Do wniosku Z. C. załączył zaświadczenie z 10 stycznia 2005 r.

o zmianie we wpisie do ewidencji działalności gospodarczej oraz zaświadczenie Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w S. stwierdzające, że w zeznaniu podatkowym PIT-36 za 2004 r. wykazał dochód w kwocie 669,94 zł.

W okresie od 1 do 31 października 2005 r. Z. C. był zatrudniony na podstawie umowy zlecenia w P.H.U. (...) w S.. W ramach tej umowy zajmował się kontrolą i nadzorem technicznym nad (...)

w L.. Za pracę otrzymał wynagrodzenie w kwocie 140,74 zł netto. Nie miał wyznaczonych godzin pracy. Nadzorował go jedynie właściciel.

Z. C. podjął tą pracę tylko dlatego, że dowiedział się, iż nie spełnia warunków do podlegania ubezpieczeniu w KRUS.

W związku z zatrudnieniem na podstawie umowy zlecenia ubezpieczony został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego w ZUS.

W dniu 4 października 2005 r. organ rentowy wydał decyzję stwierdzającą, że Z. C. nie spełnia warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. W uzasadnieniu decyzji wskazał, że decyzją z 29 października 2004 r. wyłączono ubezpieczonego z ubezpieczenia społecznego rolników od 1 października 2004 r. z tytułu niedostarczenia do 30 września 2004 r. dokumentacji dotyczącej prowadzenia działalności gospodarczej. Ubezpieczony 27 września 2005 r. złożył natomiast wniosek o przywrócenie ubezpieczenia, wobec czego nie spełnia warunków do podlegania ubezpieczeniu KRUS.

W dniu 3 listopada 2005 r. wydana została natomiast decyzja przywracająca prawo Z. C. do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników

i obowiązek opłacania składek od 1 października 2005 r. W uzasadnieniu tej decyzji organ rentowy wskazał m.in. na treść art. 5a ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników argumentując, że ponieważ wielu rolników prowadzących dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą opodatkowaną na zasadach ogólnych, podobnie jak ubezpieczony udowodniało, iż wobec jednakowych skutków prawnych złożenia stosownych zaświadczeń w przewidzianym ustawowo terminie bądź ich niezłożenia, nie mieli interesu prawnego do ubiegania się w urzędzie skarbowym o wydanie wymaganych dokumentów w celu przedłożenia ich w KRUS, Minister Polityki Społecznej decyzją z dnia 17 października 2005 r. rozszerzył wykładnię art. 5a ust. 1 wprowadzonego do w/w ustawy 2 kwietnia 2004 r. stwierdzając, że intencją ustawodawcy było przywrócenie do ubezpieczenia społecznego rolników wszystkich

osób, które zostały pozbawione prawa do tego ubezpieczenia ze względu na formę opodatkowania prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Opierając się zatem na zgromadzonych w sprawie dokumentach, z których wynika, że faktyczną przyczyną niespełniania warunków do kontynuowania ubezpieczenia społecznego rolników była forma opodatkowania prowadzonej działalności gospodarczej, organ rentowy stwierdził, że Z. C. spełnia warunki do przywrócenia do ubezpieczenia społecznego rolników.

W okresie od 7 lutego 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r. Z. C. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w wymiarze pełnego etatu w spółce (...)
(...) S.C. A. D., U. W. w S..

W dniu 6 listopada 2008 r. do Placówki Terenowej KRUS w D. wpłynął wniosek Z. C. o wykreślenie go z KRUS od 1 czerwca 2008 r. z powodu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę.

Decyzją z 3 grudnia 2008 r. organ rentowy stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników Z. C. od 1 lipca 2008 r.

W dniu 26 października 2012 r. do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału (...) w K. wpłynęło pismo Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z 24 października 2012 r. informujące, że z dokumentów znajdujących się w Kompleksowym Systemie Informatycznym wynika, iż Z. C. w okresie od 1 października 2005 r. do 31 października 2005 r. podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia oraz w okresie od 7 lutego 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r. podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę.

W dniu 22 listopada 2012 r. do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówki Terenowej w S. wpłynęło natomiast świadectwo pracy Z. C. w spółce (...) S.C. A. D., U. W. w S. oraz zgłoszenie do ubezpieczeń z 14 października 2005 r.

Postanowieniem z 24 grudnia 2012 r. Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówka Terenowa w D. (znak (...) (...)) wznowiono

z urzędu postępowanie w sprawie zakończonej wydaniem decyzji z 3 listopada 2005 r. (znak (...) (...)), stwierdzającej przywrócenie prawa Z. C. do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 października 2005 r. Podstawą wznowienia postępowania była informacja z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. stwierdzająca obowiązek ubezpieczenia społecznego Z. C. z tytułu zatrudnienia od 1 października 2005 r. do 31 października 2005 r. na podstawie umowy.

Decyzją z tej samej daty (znak (...) (...)) uchylono z urzędu w/w decyzję z 3 listopada 2005 r. o przywróceniu prawa Z. C. do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, wskazując w uzasadnieniu, że na podstawie nowych dowodów w sprawie, tj. informacji z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. stwierdzającej obowiązek Z. C. ubezpieczenia społecznego z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy od 1 października 2005 r. do 31 października 2005 r. oraz świadectwa pracy ubezpieczonego w (...) S.C. A. D., U. W. w S. ustalono, że Z. C. nie spełniał warunków do przywrócenia do ubezpieczenia społecznego rolników z dniem 1 października 2005 r. ze względu na zatrudnienie.

Postanowieniem z 24 grudnia 2012 r. Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowa w D. (znak (...) (...)) wznowiono także z urzędu postępowanie w sprawie zakończonej decyzją ostateczną z 3 grudnia 2008 r. (znak (...) (...)- (...)), stwierdzającą ustanie ubezpieczenia społecznego rolników Z. C. od 1 lipca 2008 r. Organ rentowy wznowił postępowanie po uzyskaniu informacji z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. stwierdzającej obowiązek ubezpieczenia społecznego Z. C. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy od 1 października 2005 r. do 31 października 2005 r. oraz od 7 lutego 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r., a także świadectwa pracy Z. C. w (...) S.C. A. D., U. W. w S..

Decyzją z tej samej daty (znak (...) (...)) uchylono z urzędu w/w decyzję z 3 grudnia 2008 r. o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników Z. C.. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że na podstawie nowych dowodów

w sprawie ustalił, iż ubezpieczony w spornych okresach nie spełniał warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Ponadto, decyzją z 24 grudnia 2012 r. (znak (...) (...) - (...)) organ rentowy stwierdził ustanie wobec Z. C. ubezpieczenia społecznego rolników od 1 października 2005 r. z uwagi na zatrudnienie poza rolnictwem w okresie od 1 października 2005 r. do 31 października 2005 r. oraz od 7 lutego 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r., przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej.

Sąd I instancji zważył, że odwołanie okazało się zasadne.

Wskazał, że stosownie do treści art. 7 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu podlega z mocy ustawy:

- 1) rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny,
- 2) domownik rolnika, o którym mowa w pkt 1

- jeżeli ten rolnik lub domownik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo nie ma ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Zgodnie natomiast z treścią art. 16 ust. 1 pkt. 1 i 2 w/w ustawy, ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu podlega z mocy ustawy:

- 1) rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny,
- 2) domownik rolnika, o którym mowa w pkt. 1.

Przepisu tego nie stosuje się jednak do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma ustalone prawo do emerytury lub renty lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych (ust. 3).

Przytoczone powyżej przepisy w takim brzmieniu obowiązywały również w okresie zatrudnienia Z. C. na podstawie umowy zlecenia

w październiku 2005 r. oraz na podstawie umowy o pracę od 7 lutego 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r., a także wydania przez organ rentowy decyzji z 3 listopada 2005 r. przywracającej prawo Z. C. do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania składek od 1 października 2005 r., jak również decyzji z 3 grudnia 2008 r. stwierdzającej ustanie ubezpieczenia społecznego rolników Z. C. od 1 lipca 2008 r.

Uwzględniając ich treść sąd okręgowy stwierdził, że o podleganiu z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie decyduje z jednej strony - łączne spełnienie przez rolnika (domownika rolnika) pozytywnych kryteriów kwalifikacyjnych i jednocześnie z drugiej - niezaiśczenie chociażby jednej z negatywnych przesłanek. Jeśli chodzi o pozytywne kryteria kwalifikacyjne, to przede wszystkim zaliczyć należy do nich posiadanie przez pełnoletnią osobę fizyczną statusu rolnika w rozumieniu przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników,

a ponadto kryterium wielkości obszaru użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego (powyżej 1 ha) lub rodzaju prowadzonej działalności rolniczej (dział specjalny).

Jeśli chodzi natomiast o negatywne kryteria kwalifikacyjne podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, to stosownie do treści przytoczonych powyżej przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, należą do nich:

- 1) podleganie innemu ubezpieczeniu społecznemu lub posiadanie
 - 2) ustalonego prawa do emerytury lub renty,
 - 3) ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.
- Sąd I instancji podkreślił, że zgodnie z art. 6 pkt 13 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, osobą podlegającą innemu ubezpieczeniu społecznemu jest

osoba podlegająca obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych lub objęta przepisami

o zaopatrzeniu emerytalnym. Zatem, a contrario, jeżeli rolnik (domownik rolnika) podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu, to nie podlega z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników. Właściwa wykładnia wskazanych przepisów prowadzi do wniosku, że podleganie ubezpieczeniu społecznemu z innego tytułu „wyprzedza” ubezpieczenie rolnicze.

Rozważając kwestię spełniania przez Z. C. przesłanek podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w powyższych okresach zatrudnienia ubezpieczonego na podstawie umowy zlecenia w październiku 2005 r. oraz na podstawie umowy o pracę od 7 lutego 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r., sąd okręgowy miał na uwadze fakt, że ubezpieczony oprócz tego, że posiadał status rolnika

w rozumieniu w/w ustawy – co w przedmiotowej sprawie było bezsporne – prowadził także pozarolniczą działalność gospodarczą. W myśl natomiast art. 5a ust. 1 w/w ustawy, rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie

z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności, jeżeli spełnia jednocześnie następujące warunki:

1) złoży w Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy tej działalności;

2) jednocześnie nadal prowadzi działalność rolniczą lub stale pracuje w gospodarstwie rolnym, obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego, lub w dziale specjalnym;

3) nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym;

4) nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych;

5) kwota należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej nie przekracza kwoty 2.528 zł.

Treść tego przepisu, tak samo jak i przywołanych powyżej art. 7 ust. 1 oraz art. 16 ust. 1 pkt. 1 i 2 w/w ustawy (poza pkt 5 w zakresie dotyczącym kwoty należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowych przychodów pozarolniczej działalności gospodarczej), również nie ulegała zmianom w okresach zatrudnienia Z. C. na podstawie umowy zlecenia w październiku 2005 r. oraz na podstawie umowy o pracę od 7 lutego 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r., a także wydania przez organ rentowy decyzji z 3 listopada 2005 r. oraz z 3 grudnia 2008 r.

Uwzględniając unormowane w tym przepisie przesłanki negatywne podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników sąd okręgowy wskazał, że unormowane zostały one w sposób nieco odmienny od przesłanek ogólnych z art. 7 i 16 powoływanej ustawy. Ustawodawca nie odwołuje się bowiem w nich do ogólnej przesłanki niepodlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu, lecz w sposób wyraźny ogranicza się wyłącznie do posiadania przez ubezpieczonego statusu pracownika

oraz pozostawania w stosunku służbowym. Sąd I instancji wskazał, że

w przedmiotowej sprawie poza sporem pozostawał fakt spełnienia przez ubezpieczonego tak ogólnych, jak i szczególnych – określonych w art. 5a w/w ustawy – pozytywnych przesłanek podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, w tym przesłanki posiadania statusu rolnika oraz kryterium wielkości obszaru użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego (powyżej 1 ha) lub rodzaju prowadzonej działalności rolniczej. Bezsporny był również fakt, że Z. C. nie miał ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, kwota należnego podatku dochodowego za poprzednie lata podatkowe od przychodów z prowadzonej

przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej nie przekraczała kwoty określonej w art. 5a ust. 1 pkt 5 w/w ustawy, jak również, że nie pozostawał on stosunku służbowym, a w pierwszym z tych okresów, czyli w październiku 2005 r., także w stosunku pracy. Organ rentowy nie kwestionował także faktu, że umowa, na podstawie której Z. C. świadczył pracę

w październiku 2005 r., była umową zlecenia, jak również nie zakwestionował podanych przez niego na rozprawie w dniu 21 listopada 2013 r. okoliczności jej zawarcia i wykonania. Jediną zaś kwestią sporną było to, czy wykonywanie przez Z. C. w październiku 2005 r. pracy na podstawie umowy zlecenia, stanowiło podstawę do wyłączenia go z ubezpieczenia społecznego rolników od 1 października 2005 r. Sąd I instancji w pełni podzielił pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 17 lipca 2008 r. (II UK 348/07, LEX nr 447252), że wykonywanie czynności na podstawie umowy zlecenia nie stanowi podstawy do wyłączenia z ubezpieczenia społecznego rolników. „Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników, w słowniku zawartym w art. 6, nie definiuje dla potrzeb ustawy pojęcia „pracownik”, odsyłając – w art. 52 ust. 1 – do odpowiedniego stosowania ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Według art. 6 tej ostatniej ustawy za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, nie ma zaś podstaw do obejmowania tym pojęciem również zleceniobiorców, którzy jedynie dla potrzeb ustawy systemowej i tylko w sytuacjach przewidzianych tym przepisem uważani są za pracowników”. W ocenie sądu okręgowego, w tym stanie rzeczy brak było zatem podstaw do przyjęcia, że ubezpieczony wykonując pracę na podstawie umowy zlecenia w październiku 2005 r. posiadał status pracownika w rozumieniu art. 5a ust. 1 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, który stanowiłby negatywną przesłankę do objęcia go tym ubezpieczeniem. Jak już to zostało wcześniej wspomniane, brak było tutaj również podstaw do zastosowania przepisów ogólnych, tj. art. 7 i 16 powoływanej ustawy, przewidujących jako negatywną przesłankę podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników podleganie innemu ubezpieczeniu społecznemu, która obejmuje swym zakresem znacznie szerszy zakres sytuacji faktycznych, aniżeli posiadanie statusu pracownika, czy też pozostawanie w stosunku służbowym, które mogłyby prowadzić do wyłączenia z ubezpieczenia, o jakim mowa. Zdaniem sądu okręgowego, skoro ustawodawca zdecydował się na odrębne uregulowanie w art. 5a ust. 1 w/w ustawy negatywnych przesłanek objęcia ubezpieczeniem rolników prowadzących jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą, które są już wszak objęte zakresem ogólnej przesłanki negatywnej z art. 7 i 16 w/w ustawy, to w takim przypadku należy stwierdzić, że w ten sposób chciał zawęzić zakres negatywnych przesłanek tylko do tych wymienionych wprost

w art. 5a ust. 1. Za taką wykładnią art. 5a ust. 1 przemawia również fakt, iż ustawodawca w pkt tego przepisu powielił częściowo przesłanki negatywne z art. 7 ust. 1 oraz art. 16 ust. 1, tj. nieposiadanie ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, co w przypadku, gdyby

w analizowanym zakresie miały mieć tutaj również zastosowanie negatywne przesłanki z powołanych przepisów ogólnych, byłoby zbędne. Mając na uwadze powyższe, sąd I instancji stwierdził że istniały pełne podstawy do objęcia Z. C. ubezpieczeniem społecznym rolników od 1 października 2005 r., zaś wydana przez organ rentowy w tym przedmiocie decyzja z 3 listopada 2005 r. o przywróceniu prawa ubezpieczonego do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników

i obowiązku opłacania składek, była prawidłowa, a konsekwencji, niezasadnym było zatem jej uchylanie przez organ rentowy decyzją z 24 grudnia 2012 r., znak (...) (...).

Przechodząc natomiast do rozważań w przedmiocie podlegania przez ubezpieczonego ubezpieczeniu społecznemu rolników w związku z podjęciem przez niego zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w spółce (...) S.C. A. D., U. W. w okresie od 7 lutego 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r., sąd okręgowy wskazał, że w niniejszej sprawie również poza sporem pozostawał fakt, zatrudnienia ubezpieczonego w tym okresie w tej formie. Strony były zgodne także co do tego, że świadczenie przez Z. C. pracy na podstawie umowy o pracę stanowiło, stosownie do treści powyższych przepisów, podstawę do wyłączenia go

z ubezpieczenia społecznego rolników, na co wskazuje wydana przez organ rentowy decyzja z 3 grudnia 2008 r., na mocy której stwierdził on ustanie ubezpieczenia społecznego rolników Z. C. od 1 lipca 2008 r. oraz treść oświadczenia złożonego przez ubezpieczonego na rozprawie w dniu 21 listopada 2013 r., że powinien on zostać wyłączony z tego ubezpieczenia od lutego 2008 r. Sąd I instancji zaakcentował, że analiza akt organu rentowego wskazuje, iż wyłączenie ubezpieczonego przez organ rentowy z ubezpieczenia społecznego rolników od 1 lipca 2008 r., a nie od 7 lutego 2008 r., było konsekwencją faktu, że Z. C. składając w organie rentowym w dniu 6 listopada 2008 r. wniosek o „wykreślenie go

z KRUS” z powodu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, nie podał faktycznej daty rozpoczęcia przez niego pracy na podstawie umowy o pracę, lecz wskazał błędną datę, z którą miałyby zostać wyłączony z ubezpieczenia społecznego rolników, tj. 1 czerwca 2008 r. Nie załączył także do wniosku żadnego dokumentu potwierdzającego fakt zatrudnienia, natomiast organ rentowy nie prowadził w tym zakresie żadnego postępowania dowodowego. Dopiero w październiku 2012 r. organ rentowy uzyskał

z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. informację, że Z. C. podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę od 7 lutego 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r. Świadcstwo pracy ubezpieczonego potwierdzające fakt jego zatrudnienia w tym okresie na podstawie umowy o pracę załączone zostało natomiast do akt rentowych w listopadzie 2012 r. Sąd okręgowy podkreślił, że fakt wykonywania przez Z. C. w spornym okresie od 7 lutego 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r. pracy na podstawie umowy o pracę oraz podlegania przez niego z tytułu ubezpieczeniu społecznemu w ZUS był

w przedmiotowej sprawie bezsporny, co stanowiło wystarczającą podstawę do wyłączenia go w całym tym okresie z ubezpieczenia społecznego rolników.

Tak argumentując, sąd I instancji na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję nr (...) w ten sposób, że stwierdził, iż decyzja

o przywróceniu prawa do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z 3 listopada 2005 r. nie podlega uchyleniu.

Ponadto, sąd ten na podstawie tego samego przepisu postępowania zmienił zaskarżoną decyzję nr (...) w ten sposób, że stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego od 7 lutego 2008 r.

Na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. sąd okręgowy umorzył postępowanie w pozostałym zakresie. Zgodnie bowiem z cytowanym przepisem, sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew lub jeżeli wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbyteczne

lub niedopuszczalne. Zważywszy na sposób zmiany zaskarżonych decyzji o numerach (...) i kierunek odwołania złożonego przez ubezpieczonego, orzekanie odnośnie pozostałych rozstrzygnięć organu rentowego stało się zbyteczne.

Apelację od powyższego wyroku wniósł rolniczy organ rentowy. Zaskarżył wyrok w części zmieniającej decyzję Kasy. Zarzucił:

1. naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia tj. art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez dowolną, a nie swobodną, a zatem błędną ocenę dowodów, która w konsekwencji skutkowałą nieuzasadnionym przyjęciem, że zebrany materiał dowodowy pozwala na zmianę zaskarżonych decyzji;

2. będące konsekwencją w/w uchybień naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 5a, polegające na przyjęciu, że jest to przepis wprowadzający wyjątek od reguł z art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 1-3 ustawy

o ubezpieczeniu społecznym rolników i na zasadzie wyjątku skarżący Z. C. prowadząc jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą, może podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników nawet w sytuacji zawarcia umowy zlecenia, podczas gdy art. 5a tej ustawy przewiduje jedynie wyjątek pierwszeństwa dla ubezpieczenia społecznego rolników, tj. możliwość pozostania w tym ubezpieczeniu wyłącznie dla rolników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, wykluczając tym samym stosowanie tego rozwiązania wobec innych tytułów powszechnego ubezpieczenia społecznego, a więc także dla umowy zlecenia;

3. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 7 i 16 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników polegające na przyjęciu, że przepisy te nie znajdują zastosowania w przedmiotowej sprawie, mimo istnienia podstaw do przyjęcia, że wykonywanie czynności na podstawie umowy zlecenia stanowiło podstawę do wyłączenia skarżącego Z. C. z ubezpieczenia rolniczego, gdyż rolnik podlegający innemu ubezpieczeniu społecznemu traci

ubezpieczenie społeczne rolników i reguła ta dotyczy również rolników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, którzy pozostają z wyboru w ubezpieczeniu rolniczym, a jednocześnie wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia.

W uzasadnieniu apelacji apelujący podniósł, że nie może zgodzić się ze stanowiskiem sądu okręgowego, iż Z. C. spełniał w okresie 1-31 października 2005 r. przesłanki do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 i art. 16 ust.1 pkt. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu

oraz emerytalno - rentowemu podlega z mocy ustawy rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny - jeżeli ten rolnik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo nie ma ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Rolnikiem w rozumieniu art. 6 pkt 1 i 2 cyt. ustawy jest pełnoletnia osoba fizyczna, zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, w tym również w ramach grupy producentów rolnych, a także osobę, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia. Zgodnie z art. 5a ust. 1 i 2 ustawy

o ubezpieczeniu społecznym rolników, rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej

3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu

w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności, jeżeli spełnia jednocześnie następujące warunki:

1) złoży w Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy tej działalności,

2) jednocześnie nadal prowadzi działalność rolniczą lub stale pracuje w gospodarstwie rolnym, obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego, lub w dziale specjalnym,

3) nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym,

4) nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń

Społecznych.

Za rozpoczęcie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej uznaje się także: wznowienie wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej, której prowadzenie okresowo zawieszono, zmianę rodzaju lub przedmiotu wykonywanej działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

Zgodnie z art. 37 ustawy, rolnik jest zobowiązany, nie czekając na wezwanie, w ciągu 14 dni zgłaszać Kasie osoby podlegające ubezpieczeniu w jego gospodarstwie oraz informować Kasę o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianie tych okoliczności.

Apelujący wskazał, że Sąd Okręgowy w Szczecinie dokonując oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w swych ustaleniach i wnioskach wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów, a w konsekwencji popełnił istotne uchybienia w zakresie ustalonych faktów i ich kwalifikacji prawnej, naruszając przepisy prawa materialnego poprzez przyjęcie, że Z. C. spełniał w spornym okresie przesłanki do podlegania ubezpieczeniu rolniczemu, bowiem pracując na umowę zlecenia nie posiadał statusu pracownika

w rozumieniu art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, a nadto wykonywanie przez niego pracy zarobkowej poza gospodarstwem rolnym nie naruszało dyspozycji art. 7 i 16 tejże ustawy. Poza zakresem rozważań sądu I instancji - zdaniem organu rentowego błędnie - pozostał fakt, że w spornym okresie Z. C. podlegał ubezpieczeniu społecznemu w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych

z tytułu zatrudnienia na umowę zlecenia i za ten okres pobrane zostały składki na ubezpieczenie społeczne. Zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą sądów powszechnych, osoby wykonujące pracę na podstawie umowy o pracę, umowy agencyjnej lub umowy zlecenia podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym. Przymus ubezpieczenia z tych tytułów dotyczy również osoby, która podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy. Zawarta przez skarżącego umowa zlecenia stanowiła zatem przewidziany w art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. 2009 r. nr 205, poz. 1585 ze zm.; dalej jako: ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych), odrębny tytuł ubezpieczenia, korzystający z pierwszeństwa przed ubezpieczeniem rolniczym, (tak np. Sąd Najwyższy w wyroku z 4 kwietnia 2011 r., II UK 373/10, M. P. Pr. 2011/7/383-386). Natomiast warunkiem objęcia ubezpieczeniem społecznym rolnika, który nie będąc pracownikiem, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą, jest poprzedzające bezpośrednio datę rozpoczęcia tej działalności i trwające nieprzerwanie co najmniej przez trzy lata (uprzednio jeden rok), podleganie z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie. Tym samym, z uwagi na podjęcie zatrudnienia poza rolnictwem i opłacanie z tego tytułu składek na ubezpieczenie społeczne na zasadach ogólnych, skarżący nie spełniał w spornym okresie warunków do podlegania ubezpieczeniu rolniczemu. Przyjęcie przez sąd

I instancji poglądu, że zasada tracenia przez rolników ubezpieczenia rolniczego

w momencie zatrudnienia na umowę zlecenia nie znajduje zastosowania do rolników prowadzących dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą, prowadzi - zdaniem skarżącego - do rozszerzającej wykładni art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, co jest niedopuszczalne z uwagi na wyjątkowy charakter tego przepisu. Jak uznał Sąd Najwyższy w wyroku z 26 stycznia 2011 r. sygn. I UK 229/10, Lex nr 738531, taka wykładnia: „stawiałaby rolników wymienionych w tym przepisie (art. 5a ustawy) w bardziej korzystnej sytuacji w porównaniu ze wszystkimi pozostałymi rolnikami, co naruszałoby zasadę równego traktowania ubezpieczonych, wynikającą między innymi z art. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych”. Zarzuty podobnej treści organ rentowy podniósł w piśmie procesowym z 14 maja 2013 r. Sąd

I instancji w żaden sposób nie ustosunkował się jednak do argumentacji KRUS,

a powyższe okoliczności, ocenione w prawidłowy sposób powinny oczywiście prowadzić do uznania racji organu rentowego.

Dalej apelujący podniósł, że sąd okręgowy, rozpatrując niniejszą sprawę, oparł swe rozstrzygnięcia na orzeczeniu Sądu Najwyższego z 17 lipca 2008 r., II UK 348/07. Tymczasem przytoczone przez sąd okręgowy orzeczenie stanowi odosobnione stanowisko i nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie. Począwszy od wyroku Sądu Najwyższego z 3 września 2009 r., III UK 29/09, OSNP 2011/9-10/129, konsekwentnie w judykaturze tego sądu przyjmuje się, iż wykonywanie umowy zlecenia przez rolnika prowadzącego dodatkową pozarolniczą działalność gospodarczą i uprawnionego do dalszego korzystania z ubezpieczenia społecznego rolników na podstawie art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, powoduje wyłączenie go z ubezpieczenia społecznego rolników, gdy umowa zlecenia nie jest objęta zakresem prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej, (podobnie np. SA w Rzeszowie w wyroku z 18 grudnia 2013 r., III AUa 618/13, Lex nr 1409290). Jak wskazał Sąd Najwyższy w przywoływanym już wyroku z 26 stycznia 2011 r., (sygn.

I UK 229/10, Lex nr 738531), wykazując tym samym błędność rozumowania Sądu Najwyższego uwidocznioną w naprowadzonym przez sąd I instancji w niniejszej sprawie wyroku z 17 lipca 2008 r. - „nie można redukować art. 5a ustawy

o ubezpieczeniu społecznym rolników tylko do wyboru ubezpieczenia, gdyż przepis ten określa także warunki pozostawania w ubezpieczeniu społecznym rolników”. Nawet w przypadku uznania, że zlecenie niebędące stosunkiem pracy pozostaje poza hipotezą art. 5a ust. 1 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, to jednak

w świetle art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 omawianej ustawy nie jest obojętne dla bytu ubezpieczenia społecznego rolników, gdzie zasadą jest wykluczenie podwójnego ubezpieczenia przy prymacie tytułu pozarolniczego. Ustawodawca nie przewidział bowiem zbiegu ubezpieczenia z tytułu zlecenia i z tytułu działalności rolniczej

oraz nawet gospodarczej. Przepisy prawa (art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników) przewidują, że rolnik pozostaje w ubezpieczeniu społecznym rolników pomimo rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej. Jeżeli jednak powstaje inny tytuł podlegania ubezpieczeniu społecznemu w systemie powszechnym - w tym przypadku z racji wykonywania umowy zlecenia - to ma on pierwszeństwo przed ubezpieczeniem społecznym rolników. W związku z tym, organ uznaje wniesienie apelacji za konieczne i uzasadnione, stosownie do przepisu art.368 k.p.c.

W związku z powyższym, apelujący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego orzeczenia w części zmieniającej zaskarżone decyzje Kasy z 24 grudnia 2012 r. znak: (...) (...) oraz (...) (...) - (...) oraz oddalenie odwołania w całości;

ewentualnie, z ostrożności procesowej:

2. o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Na etapie postępowania apelacyjnego, do sprawy wstąpiła jako następca prawny zmarłego Z. E. Czech.

E. C. ponowiła dotychczasową argumentację w sprawie.

Sąd apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja rolniczego organu rentowego okazała się uzasadniona, co doprowadziło do zmiany zaskarżonego wyroku w punkcie I i II i oddalenia odwołania.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie było to, czy ubezpieczony w okresie od 1 do 31 października 2005 r. powinien być wyłączony z ubezpieczenia społecznego rolników.

Prawidłowo wskazał sąd I instancji, że poza sporem pozostawał fakt spełnienia przez ubezpieczonego tak ogólnych, jak i szczególnych – określonych w art. 5a w/w ustawy – pozytywnych przesłanek podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, w tym przesłanki posiadania statusu rolnika oraz kryterium wielkości obszaru użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego (powyżej 1 ha) lub rodzaju prowadzonej działalności rolniczej. Bezsporny był również fakt, że Z. C. nie miał ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, kwota należnego podatku dochodowego za poprzednie lata podatkowe od przychodów z prowadzonej przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej nie przekraczała kwoty określonej w art. 5a ust. 1 pkt 5 w/w ustawy, jak również, że nie pozostawał on w stosunku służbowym, a w pierwszym z tych okresów, czyli w październiku 2005 r., także w stosunku pracy. Organ rentowy nie kwestionował faktu, że umowa, na podstawie której Z. C. świadczył pracę w październiku 2005 r., była umową zlecenia, jak również nie zakwestionował podanych przez niego na rozprawie w dniu 21 listopada 2013 r. okoliczności jej zawarcia i wykonania. Sąd apelacyjny wskazuje, że w ramach tej umowy Z. C. zajmował się kontrolą i nadzorem technicznym nad (...) w L.. Za pracę otrzymał wynagrodzenie w kwocie 140,74 zł netto (por. k. 30 a.s.). Nie miał wyznaczonych godzin pracy. Nadzorował go właściciel (por. zezn. k. 26 a.s.). W ocenie sądu odwoławczego, powyższe świadczy o tym, że umowa zawarta między Z. C. a P.H.U. (...) w S. była umową o świadczenie usług, do której stosuje się odpowiednio przepisy o umowie zlecenia (art. 750 k.c.). Była to umowa starannego działania, w ramach której ubezpieczony zobowiązany był do nadzoru technicznego w budynku i podlegał nadzorowi właściciela. Umowa miała zatem cechy umowy o świadczenie usług (wykonywanie czynności faktycznych, staranne działanie, podleganie nadzorowi). Ubezpieczony został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego w ZUS z tytułu niniejszej umowy (por. k. 94 akt ZUS).

W ocenie sądu apelacyjnego, sąd okręgowy dokonał niewłaściwej wykładni

art. 5a oraz art. 7 i art. 16 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i tym samym dopuścił się naruszenia przepisów art. 7 i 16 tej ustawy. Prawidłowo wskazał rolniczy organ rentowy na bogate orzecznictwo, zgodnie z którym wykonywanie umowy zlecenia przez rolnika prowadzącego dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą i uprawnionego do dalszego korzystania z ubezpieczenia społecznego rolników na podstawie art. 5a ustawy o

ubezpieczeniu społecznym rolników powoduje wyłączenie go z ubezpieczenia społecznego rolników, gdy umowa zlecenia nie jest objęta zakresem prowadzonej działalności gospodarczej (por. wyrok SN z 26 stycznia 2011 r., I UK 229/10, Lex nr 738531; wyrok SA w Rzeszowie z 18 grudnia 2013 r.,

III AUa 618/13, Lex nr 1409290). Spełnianie zatem przesłanek choćby jednego tytułu do ubezpieczenia z art. 6 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych uniemożliwia rolnikowi prowadzącemu działalność gospodarczą dalsze podleganie ubezpieczeniu na podstawie art. 5a ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, choćby w dalszym ciągu spełniał określone w tym przepisie przesłanki podlegania ubezpieczeniu rolniczemu. Jeżeli zatem rolnik zawarł umowę zlecenia to stanowi ona tytuł do objęcia go ubezpieczeniem, na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (por. wyrok SA w Białymstoku z 26 września 2012 r., III AUa 460/12, Lex nr 1220439). Warunek niepozostawiania przez rolnika w stosunku pracy (służbowym) z art. 5a (obecnie art. 5a ust. 1 pkt 3) ustawy

o ubezpieczeniu społecznym rolników nie oznacza, że ubezpieczenia społecznego rolników nie wyłączała inna jego działalność, z którą ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiązała obowiązek podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym (np. zlecenie - art. 6 ust. 1 pkt 4 tej ustawy), (por. wyrok SN z 3 września 2009 r., III UK 29/09, OSNP 2011/9-10/129). W świetle powyższego, powołane przez sąd I instancji orzeczenie Sądu Najwyższego z 17 lipca 2008 r. (II UK 348/07) stanowi odosobniony pogląd, niezajdujący potwierdzenia w późniejszym orzecznictwie tego Sądu, jak również sądów apelacyjnych.

Sąd odwoławczy podzielił poglądy zawarte w powołanym orzecznictwie

i uznał, że Z. C. winien być wyłączony z ubezpieczenia społecznego rolników w okresie od 1 do 31 października 2005 r. w związku z podjęciem pracy na podstawie umowy zlecenia. Podzielając pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w powołanym wyroku (III UK 29/09) należało uznać, że gdyby aprobować wykładnię przedstawioną przez sąd I instancji, to również inne podstawy podlegania ubezpieczeniom w systemie powszechnym, a więc nie tylko zlecenie, musiałyby być bez znaczenia, dla pozostawiania w ubezpieczeniu społecznym rolników. Sprzeczne byłoby to z zasadą, że możliwość pozostawiania w ubezpieczeniu społecznym rolników dotyczy tylko rozpoczęcia działalności gospodarczej z dalszymi warunkami z art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zlecenie nie rodzi stosunku pracy (służbowego), stąd pozostaje poza hipotezą art. 5a ust. 1 pkt 3, dlatego przepis ten nie miał w ogóle zastosowania do sytuacji w sprawie. Warunek, iż nie można być pracownikiem (pozostawać w stosunku służbowym), aby pozostawać w ubezpieczeniu społecznym rolników wcale nie uprawnia do twierdzenia, że inne podstawy powszechnego ubezpieczenia społecznego są obojętne, a nawet dopuszczalne. Wyjaśnienia przesłanki zatrudnienia pracowniczego jako warunku wykluczającego ubezpieczenie społeczne rolników można poszukiwać w tym, że pierwotnie ubezpieczeniu społecznemu rolników podlegał także rolnik, który mógł być zatrudniony na podstawie stosunku pracy w wymiarze niższym niż pół etatu (art. 6 pkt 13 ustawy o u.s.r. w wersji sprzed zmiany obowiązującej od 2 maja 2004 r.). Warunek niepozostawiania w stosunku pracy był już zawarty w pierwotnym rozwiązaniu

z art. 5a i wykluczał tzw. podwójne ubezpieczenie, czyli rolnicze i pracownicze

z tytułu zatrudnienia na mniej niż 1/2 etatu. Jeżeli po zmianie art. 6 pkt 13 ustawy

o u.s.r. warunek taki nadal pozostał w jej art. 5a ust. 1 pkt 3, to można to tłumaczyć również tym, że w powszechnym systemie ubezpieczeń społecznych ubezpieczenie pracownicze jako dominujące (art. 9 ust. 1 ustawy o s.u.s.) wyłącza w ogóle ubezpieczenie z działalności gospodarczej i wówczas cała konstrukcja wyboru systemu ubezpieczenia z art. 5a ustawy o u.s.r. jest bezprzedmiotowa.

Nadto, powołując się na argumentację Sądu Najwyższego, należało uznać, że

w sprawie podstawę wyłączenia z ubezpieczenia społecznego rolników stanowiły przepisy art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, natomiast art. 5a ust. 1 pkt 3 tej ustawy nie był w ogóle stosowany jako podstawa wyłączenia ubezpieczenia rolników (por. wyrok SN- III UK 29/09).

Reasumując, należało uznać, że zaskarżone decyzje prawidłowo wyłączały Z. C. z ubezpieczenia społecznego rolników w okresie od 1 do 31 października 2005 r. jako osoby posiadającej status rolnika, prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą i jednocześnie wykonującej pracę na podstawie umowy

o świadczenie usług, do której stosuje się odpowiednio przepisy o umowie zlecenia – nieobjętej zakresem prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Zgodnie

z utrwalonym w orzecznictwie poglądem, z uwagi na deklaratoryjny charakter decyzji KRUS o objęciu rolniczym tytułem ubezpieczenia, organ ten jest uprawniony do wydania decyzji korygującej z mocą wsteczną uprzednio ustalony bezpodstawnie tytuł ubezpieczenia (por. np. wyrok SA w Rzeszowie z 24 stycznia 2013 r., III AUa 1041/12, Lex nr 1281011). Na skutek ujawnienia okoliczności nieznanych uprzednio rolniczemu organowi rentowemu (art. 83a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) wskutek wpłynięcia pisma Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z 24 października 2012 r. informującego KRUS, że z dokumentów znajdujących się w Kompleksowym Systemie Informatycznym wynika, iż Z. C. w okresie od 1 października 2005 r. do 31 października 2005 r. podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia (por. k. 89 akt ZUS), a następnie zgłoszenia do ubezpieczeń z 14 października 2005 r. (por. k. 94 a.s.), możliwe stało się wyłączenie Z. C. z ubezpieczenia społecznego rolników w drodze decyzji w okresie od 1 do 31 października 2005 r.

W związku z przedstawioną argumentacją, sąd apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok sądu I instancji w punkcie I i II i oddalił odwołanie.

SSA Anna Polak SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska